

Základní škola Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem, okres Nymburk
příspěvková organizace
nám. B. Hrozného 12, 289 22 Lysá nad Labem

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE 2016 – 2021 **(AKTUALIZACE 2019)**

Č. j.:	20/2019 Jar
Vypracovala:	PaedDr. Irena Jarešová, ředitelka školy
Schválila:	PaedDr. Irena Jarešová, ředitelka školy
Pedagogická rada projednala dne:	27. 08. 2019
Směrnice nabývá platnosti ode dne:	27. 08. 2019
Směrnice nabývá účinnosti ode dne:	01. 09. 2019
Úplné znění včetně aktualizace 2019 – změny barevně vyznačeny.	

1. Současný stav problematiky

Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit. Pro školu je závazný a podléhá kontrole České školní inspekce.

Nárůst různých projevů rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice (přiměřeně k věku žáků), naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28 (ve znění zveřejněném v lednu 2012):

Článek 2, odst. 7

Školní preventivní strategie („ŠPS“) je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení. Je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, popř. přílohou dosud platných osnov a učebních plánů. Vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu, jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle, je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována. Přizpůsobuje se kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje rozdíly ve školním prostředí. Oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikových forem chování, zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Má dlouhotrvající výsledky, pojmenovává problémy z oblasti rizikových forem chování. Pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, pacientům či dětem) při zajištění jejich lidských práv a povinností. Podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity). Poskytuje podněty ke zpracování Minimálního preventivního programu.

Na období let 2013 – 2018 ve spolupráci s předními odborníky a také pracovníky z řad státní a veřejné správy a školských zařízení, vydalo MŠMT „Národní strategii primární prevence rizikového chování“. Tato strategie má za hlavní cíl prostřednictvím efektivního systému prevence, fungujícího na základě komplexního působení všech na sebe vzájemně navazujících subjektů, minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže.

Nejnovejším metodickým pokynem je „**Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních 2016**“, který nahrazuje Metodický pokyn z roku 2013.

V naší základní škole s kapacitou 600 žáků se vzdělávají žáci v 1. – 9. ročnících dle ŠVP ZV „Bedříšek“. Konečným cílem výchovné a vzdělávací práce naší školy je mj. maximální rozvoj osobnosti každého žáka – respektování individuality každého jedince, poskytnout všem žákům kvalitní základní vzdělávání zaměřené na životní praxi a na další studium. Výchovný a vzdělávací proces v naší škole je přizpůsoben a neustále se přizpůsobuje úrovni psychofyziologického rozvoje každého žáka, za soustavného uplatňování individuálního přístupu.

SITUACE NA ŠKOLE dle Preventivního programu „Cesta II.“ 2016/2017

Přehled problémů:

- mimo prostory školy a mimo dobu vyučování omezený počet žáků kouří (v celém areálu školy je zakázáno kouřit),
- projevy vandalizmu (poškození skříněk na oblečení, lavic, nástěnek, sociálních zařízení, budovy školy),
- projevy šikany (projevily se problémy v mezilidské komunikaci mezi žáky druhého stupně), prvního stupně (jednalo se o verbální, přímé a nepřímé šikanování, posměch, urážky, agresivitu), kyberšikany,
- záškoláctví (jedná se o problém ve vyšších ročnících, tj. 8. a 9. třída), důvody záškoláctví: záškoláctví jako důsledek problémů souvisejících s učením a vzděláváním; záškoláctví jako důsledek vztahových a osobnostních záležitostí; záškoláctví jako důsledek vlivu rodinného prostředí a výchovy,
- fyzické napadení spolužáka,
- lhaní a krádeže mezi dětmi, zadlužování,
- nepřípravenost na výuku, pozdní omluvenky, nezáměr rodičů (6., 9. ročník),
- nerespektování autority učitele,
- genderově motivované obtěžování a homofobní šikana ve školách,
- záměrné sebepoškození.

Shrnutí:

Celková atmosféra je z pohledu metodika prevence dobrá, žáci a učitelé spoluvytvářejí příznivé klima školy. Klima školy lze měnit. Pozitivní klima školy nevznikne automaticky a nelze direktivně nařídit. Ke zkvalitňování klimatu školy vede cesta záměrných, dlouhodobých změn a plánovaných intervencí. Jedná se o cílevědomý proces, který je průběžně revidován. Přesto někdy ve škole zavládne „dusno“ ohledně nějakého incidentu nebo díky „špatné náladě“ zúčastněných.

Prevence by měla být vystavěna spíše na aktivní podpoře žádoucích a pozitivních vzorců chování, než výhradně na snaze o eliminaci problémových projevů žáků. Škola může více přispívat k morálnímu rozvoji žáků a pomáhat rozvíjet jejich pozitivní postoj k sobě, k druhým lidem i k okolnímu světu. Skrze podpory přirozené zvědavosti, kreativity v průběhu školní docházky lze zvýšit pravděpodobnost toho, že si žáci přenesou touhu po poznání, otevřenou mysl a sociální kompetence do svého dalšího života.

Hlavní aktivity ŠPS

- odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, návěky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací,
- systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, oblastí preventivní výchovy do výuky,
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny žáků, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování,
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času žáků,
- spolupráce se z. z. a osvětová činnost pro z. z. v oblasti zdravého životního stylu,
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole a školském zařízení z hlediska rizik výskytu rizikového chování a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených žáků,

- diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny žáků,
- poskytování poradenských služeb na škole a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, z. z. a pedagogy

a) Stav školy z hlediska prevence rizikového chování, její zaměření:

Vztah učitel – žák

Vztah mezi učitelem a dítětem se buduje od samého začátku povinné školní docházky. Právě období mladšího školního věku je velice významné z hlediska vytváření si, pokud možno, pozitivního vztahu ke škole a ke vzdělání jako takovému. Osobnost učitele sehrává v tomto období nezastupitelnou úlohu, stává se pro dítě nejdůležitější osobou v rámci školního prostředí.

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, metodikem prevence, výchovným radcem, ad. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech **dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.**

Skupinová práce

Žáci část vyučování spolupracují, ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak **rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu** (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo **diskutovat** na základě pravidel diskuse, **sdílet** své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolní projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Součástí hodnocení výsledků práce jednotlivých žáků je i jejich sebehodnocení a slovní hodnocení učitelem. Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Komunikace se zákonnými zástupci, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Zákonní zástupci mají také možnost navštívit i výuku.

Zákonní zástupci budou o programu informováni především třídními učiteli na třídních schůzkách a též zveřejněním Preventivního programu (Minimálního preventivního programu) na www.skoly.cz. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek a šikany. Z. z. každého žáka tak získají informace, které budou obsahovat nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohli u jejich dětí vyskytnout, ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany. Pokud rodiče projeví zájem, rádi pro ně zajistíme alespoň jeden seminář nebo besedu s odborníkem.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje se z. z. a metodikem prevence či výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP aj.)

Řešení přestupků

Doporučený postup řešení při výskytu rizikového jednání ve škole:

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č. j.: 21291/2010-28).
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, 2016.

Při řešení počáteční šikany se nesmí podcenit byť jen sebemenší detail. Účinnost zákroku je empiricky ověřitelná. V případě chyby hrozí vážné nebezpečí poškození oběti. Všechny kroky, které hodláme učinit, musí být promyšlené a musíme počítat i s alternativními postupy. Obrovskou chybou by tedy bylo např. vyšetřování údajných agresorů ihned zpočátku.

Sled kroků základního postupu počáteční šikany (agresori nevnutili prozatím násilí ostatním a většina dětí není na jejich straně):

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
 2. Rozhovor s informátory a oběťmi
 3. Nalezení vhodných svědků
 4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
 5. Ochrana oběti
 6. Předběžná diagnostika a volba dvou typů rozhovoru
 - a) rozhovor s oběťmi (směřování k metodě usmíření)
 - b) rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
 7. realizace vhodné metody
 - a) metoda usmíření (nikoho netrestáme)
 - b) metoda vnějšího nátlaku, výchovný pohovor nebo výchovná komise
 8. Třídnická hodina
 - a) efekt metody usmíření
 - b) oznámení potrestání agresorů
 9. Rozhovor s rodiči oběti
 10. Třídní schůzka
 11. Práce s celou třídou

Opatření ve škole:

- kázeňské opatření - napomenutí a důtka třídního učitele,
- kázeňské opatření - důtka ředitele školy,
- v klasifikaci snížení známky z chování,
- převedení do jiné třídy,
- doporučení rodičům návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež, PPP,
- poradenská služba rodičům
- individuální výchovný program

Přestupky jsou řešeny podle jejich závažnosti s přihlédnutím k věku a rozumové vyspělosti žáka v souladu se školním řádem a dodržením všech metodických pokynů a legislativních předpisů.

- Agresivní chování bychom neměli nikdy přehlížet, měli bychom vždy okamžitě zasáhnout a dát tak najevo nesmiřitelnost s tímto jevem.
- Jednejme hned, řešme situaci, pomozme ublíženému, trestejme agresora. Nezapomínejme na dlouhodobá výchovná opatření. Vyvarujme se ukvapených diagnóz a postupů, které mají zásadní charakter.
- Odsuzujme čin, ne dítě.

- Tretejme rychle a k případu se pokud možno již nevracejme.
- Trvejme na náhradě škody.

Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu je výsledkem jednání výchovné komise. Probační a mediační služba.

Krizový scénář (jednotlivé postupy při řešení nejobvyklejších případů):

- žák kouří, pije alkohol v prostorách školy a školského zařízení nebo v době vyučování a na školních akcích:
 - oznámení záležitosti zákonným zástupcům
- oznámení orgánům sociálně právní ochrany dítěte
- žák se dostaví do školy pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky
 - zajistit jeho bezpečí, ověřit zdravotní stav
 - při akutní intoxikaci volat záchrannou službu, zároveň vyrozumět zákonné zástupce a OSPOD
 - nejedná-li se o ohrožení života a zdraví žáka: volat zákonné zástupce a trvat na tom, aby si dítě převzali
- zákonný zástupce se odmítá dostavit nebo jej nelze kontaktovat: zajistit povinný dohled a kontaktovat OSPOD
 - u žáka je zachycen alkohol nebo tabákový výrobek
 - sepsat zápis (datum, čas, popis předmětu, komu patří, za jakých okolností byly předměty zachyceny a kým)
 - výchovné opatření dle školního řádu
 - zachycené předměty vrátit zákonným zástupcům, o vrácení sepsat protokol

Zveřejnění informací

Informace budou zveřejňovány na nástěnkách vhodně rozmístěných v budově školy. Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Preventivního (Minimálního) programu, zásady první pomoci při výskytu šikany. Na výběru témat umístěných na nástěnku se mohou žáci sami podílet právě svými dotazy vhažovanými do schránky důvěry.

Program bude propagován a zveřejňován na školních webových stránkách a podle možností i v regionálním tisku.

2. Personální zajištění prevence

Školní metodici prevence

Školní metodici prevence spolu vytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikují s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dávají podněty k možné nápravě. Spolupracují s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinují předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentují průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

Učitelé informují školní metodiky prevence o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Školní metodik prevence spolupracuje s výchovným poradcem, který navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.), jedná se sociálním odborem, konzultuje problémy s odbornými pracovišti – poradna, centrum.

Výchovní poradci

Výchovní poradci koordinují společně se školními metodiky prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřují se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovné poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu

v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – poradna, centrum.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuje opatření. Třídní učitel je v kontaktu se z. z. žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

Ředitel školy

Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti z. z., pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

ŠPP

Školní poradenské pracoviště („ŠPP“) zajišťuje přímo na naší základní škole poskytování a koordinaci preventivních, pedagogických a poradenských služeb.

ŠPP je tvořeno výchovnými poradci, kariérovým poradcem, školními metodiky prevence, školním speciálním pedagogem a externím školním psychologem.

Všichni členové týmu ŠPP spolupracují a jejich činnosti se vzájemně prolínají, rovněž úzce spolupracují s učiteli školy, vychovatelkami ŠD a poradenskými zařízeními (zejména PPP, SPC).

Školní poradenské pracoviště poskytuje bezplatné poradenské a konzultační služby žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogům. Snaží se pomáhat jim při zvládnání a řešení výchovných, vztahových a výukových potíží.

b) Stav dětí ve vztahu k rizikovému chování:

Ke zjištění aktuálního stavu rizikového chování ve škole jsou využívány především metody pg diagnostiky školním metodikem prevence a práce třídních učitelů.

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily. Výchova probíhá mezipředmětově.

Některé používané metody práce:

- výklad (informace),
- samostatná práce (slohové práce na určená témata, referáty, informace z tisku, práce na PC),
- besedy, diskuze, rozhovor, pozorování
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání,
- skupinová práce ve třídě, práce ve dvojicích
- prožitkový program,
- komunitní programy,
- projektové vyučování, celoškolní projekty,
- peer program,
- „Kimovky“ na různé způsoby, minutové mluvení, krátké relaxační aktivity
- metoda storytellingu,
- metoda krátké intervence,
- pedagogická diagnostika.

3. Potřebnost strategie prevence

Škola nepřejímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola zákonným zástupcům jen pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Prevence založená ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, místní samosprávy, poradenské instituce ve školství, duchovní sdružení, policie, kulturní

střediska, zájmové organizace, podnikatelské subjekty apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytují, se službami specializovaných zařízení.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- nechuť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- nedostatečné využití stávající legislativy
- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- mobilní telefony, Internet
- liberalizace drogové politiky
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
- podceňování primární prevence
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
- prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách
- neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí)
- nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence

4. Základní cíle strategie prevence

a) dlouhodobé

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- funkční informační systém
- funkční systém vzdělávání školních metodiků prevence
- vícezdrojové a víceleté financování projektů primární prevence

b) střednědobé

- Vytváření a distribuce metodických materiálů
- Zapojování rodin do života škol
- Průběžné školení školního metodika v rámci setkání školních metodiků prevence v PPP Středočeského kraje, Pracoviště Nymburk. Setkání metodiků s okresním metodikem prevence se uskuteční alespoň 2x do roka.
- Pravidelné zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů
- Finanční zabezpečení funkce školního metodika prevence (snížená přímá míra vyučovací povinnosti)
- Vytvoření a podpora systému víceletého financování pro oblast primární prevence rizikového chování
- Školní preventivní strategii a Preventivní (Minimální) program zařadit do školních vzdělávacích programů

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí
- přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

c) krátkodobé

- Zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- Finanční podpora školní preventivní strategie

Primární prevence rizikového chování se na škole zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

- a) agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- b) záškoláctví,
- c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- e) spektrum poruch příjmu potravy,
- f) negativní působení sekt,
- g) sexuální rizikové chování,
- h) projevy syndromu týraného dítěte,
- i) krádeže,
- j) sebepoškozování,
- k) negativní projevy závislosti na subkulturách,
- l) domácí násilí,
- m) hazardní hraní,
- n) problémové situace týkající se žáků s PAS (poruchy autistického spektra).

Prevence rizikového chování zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- a) násilí a šikanování,
- b) záškoláctví,
- c) kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- d) ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- e) xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- f) užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek,
- g) netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling),
- h) diváckého násilí.
- i) komerčního sexuálního zneužívání dětí,
- j) syndromu týraných a zneužívaných dětí
- k) sekt a sociálně patologických náboženských hnutí.

5. Vymezení cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, školní metodik prevence, školní speciální pedagog.

Do systému informování jsou zapojeni všichni z. z. Zvláštní pozornost je věnována skupinám z. z. tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována z. z. žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, z. z. žáků – agresorů v případech šikany.

6. Způsob realizace

Přehled začlenění primární prevence do výchovně vzdělávací činnosti školy je podrobně zpracováno koordinátorem ŠVP ZV v dokumentu „Realizace témat primární prevence, mezilidských vztahů, kariérového poradenství ve výuce dle ŠVP ZV Bedříšek“.

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty, pocit bezpečí
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti jsou

- oblast přírodovědná
(např. biologie člověka, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu
(např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
(proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast výchovy ke zdraví a občanské výchovy
(postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní
(právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie
(postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Výchova ke zdraví
Občanská nauka, přírodopis, biologie
Přírodověda, vlastivěda
Český jazyk
Prvouka
Výtvarná výchova, tělesná výchova
Chemie, informatika

Na prvním stupni je v hodinách prvouky a přírodovědy hlavně kladen důraz na nebezpečí kouření a užívání alkoholických nápojů, zneužívání léků a orientačně o návykových látkách, o rizikovém chování v dopravě, kontaktu s cizím člověkem. Na druhém stupni se žáci seznamují s různými druhy návykových látek, jejich škodlivými vlivy na organismus, se zeměmi, ve kterých se drogy vyrábějí, jejich dovoz do ČR a historii jejich výroby. Poruchy příjmu potravy (anorexie, bulimie), kyberšikanou, násilím, záškoláctvím, vandalismem. V hodinách Výchovy ke zdraví, Občanské výchovy jsou k osvojení ochranných kompetencí využívány sociální hry (mezi žáky velice oblíbené), ve kterých se děti učí obhajovat svůj názor, řešit konflikty.

Schránka důvěry

Schránka důvěry je umístěna v budově I. i II. stupně.

Schránka slouží pro dotazy dětí na různou problematiku. Odpovědi najdou na nástěnce (pokud byl dotaz anonymní) nebo přímo adresně. Informace pro prvňáčky, kteří nemají upevněné dovednosti ve čtení, jsou předávány pomocí obrázků. Jsou přizpůsobené jejich věku a schopnostem. O problému by se mělo hovořit i v kolektivu třídy. Schránka funguje i pro z. z., kam mohou vhodit svoje dotazy, na které obdrží odpověď, když se podepíší.

Další formou je tzv. **volání SOS** (všechny děti ve škole znají školního metodika prevence, za kterým mohou přijít vždy ve chvílích, kdy potřebují řešit osobní problém, mají chuť se svěřit, s někým poradit) a seznámení žáků s krizovými telefonními čísly. Pro menší děti jsou telefonní kontakty opět voleny formou obrázků nebo básniček.

7. Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít

- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

8. Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Program je zaměřen na:

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných obtíží
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování rizikového chování v heterogenních třídních kolektivech
- důraz na spolupráci se z. z.
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod., účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech

6. – 9. ročník

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia, sportovní třídy apod.) a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Obsah programu:

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)

- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod..)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Konkrétní aktivity podporující primární prevenci:

- volnočasové aktivity žáků
 - zapojení do kroužků, kurzů (celoročně)
- schránka důvěry
 - žákům by měla sloužit hlavně tehdy, kdy se dostanou do jakýchkoliv problémů (celoročně)
- seznámení žáků s PrevP, pravidly chování ve škole
 - hodiny Výchovy ke zdraví, třídnické hodiny
- seznámení rodičů s PrevP
 - třídní schůzky a webové stránky školy
- zapojení do preventivního projektu Policie ČR
 - besedy (celoročně)
- ankety, besedy
 - ankety budou zaměřeny hlavně na šikanu, kyberšikanu, vandalismus, zadlužování a protidrogovou prevenci, spokojenost ve škole, bezpečnost ve městě, témata a termíny budou upřesněny
 - besedy pro žáky 1. - 5. ročníků (výukový program Škola zdraví, Osobní bezpečí, Internetová gramotnost, program Svět záchranářů), pro žáky 6. – 9. ročníků (Program prevence neplánovaných těhotenství a interrupcí, Image a životní styl, Etiketa a školní řád 2, program Svět záchranářů, Digitální stopa,, spolupráce s Městskou policií – Požáry, Mimořádné události, Příručka první pomoci...). Další besedy budou zaměřeny podle aktuálních problémů ve třídách, např. „Andělská křídla“, „Pilné včelíčky“, „Osobní erb“, „Moje slzy“, klima ve třídě.
- školní projekty:
 - „Dny proti vandalismu“ - zaměřený na vandalismus, vulgaritu a další jevy, které jsou s ním spojeny (8. ročníky), informační materiál tvoří přílohu č. 4;
 - „Den prevence ve škole“ - vytváření pozitivního sociálního prostředí ve školách – cílem je vymezení pojmu agrese, seznámení se s možnými důsledky agrese a s legislativou (příloha č. 5);
 - preventivní program „Nechte mě bejt“ - týká se problematiky šikanování, video příběhy, ve kterých jsou ukázány různé projevy šikany od slovních nářeků, přes brání svačín a peněz až k fyzickému napadání. Následují debaty a navrhuje se postupy, jak správně řešit případ výskytu šikany;
 - „Den Země“, „Den v terénu“ - žáci si upevňují vztah k přírodě a ke svému kraji;
 - „Masopust“ - důraz na poznávání tradic a zvyků v regionu; charakteristika období Tří králů do Velikonoc (náplní projektu je příprava a výroba masopustních masek a škrabošek, karnevalových kostýmů, masopustní průvod městem);
 - „Velikonoce“ - žáci se seznamují s velikonočními symboly, s pranostikami, zdobením kraslic, pletením pomlázky, návštěva Skanzenu v Přerově;
 - „Zdravé zuby“ - jak pečovat o svůj chrup;
 - „STOB“ - zdravý životní styl (správná životospráva, nutnost pohybu, vhodnost či nevhodnost některých potravin);
 - „Vánoční jarmark“ - hodiny pracovních činností, výtvarné výchovy, kroužku keramiky, výroba dárečků a dekoračních předmětů;
 - „Tradice Adventu a Vánoce aneb Školou chodí Mikuláš“ - projektový den připomínající předvánoční a vánoční zvyky a tradice naší republiky, ale i okolních zemí;
 - „Zelenina“ - poučení spolužáků o způsobu pěstování, sázení a sklizení vybrané zeleniny a také upozornění na množství vitamínů a zdravých prospěšných látek, které zelenina obsahuje;
 - „Den evropských jazyků“ - projekt jazykářů;
 - „Projekt svazek přátelství“ - společenské chování;
 - „Chováme se bezpečně I., II. pro 1. stupeň“ (trénink reakcí na potencionálně nebezpečné situace);
 - projekt „Český rok“ - Jaro, Léto, Podzim, Zima;
 - celoroční práce s třídními kolektivy – komunitní kruhy (cílem je odhalit příčiny problémů v sociálních vazbách žáků = komplexní posouzení všech faktorů dotýkajících se kolektivního života třídy za využití

vhodných pedagogicko-psychologických metod práce), třídnické hodiny, setkání starostů tříd s metodikem prevence

- Do výuky zařazujeme tělovýchovné chvíle a relaxační cvičení.

Aktivity zaměřené na z. z. a veřejnost

- seznámení z. z. s Preventivním (minimálním) programem v rámci třídních schůzek
- nabídka konzultačních hodin třídních učitelů, výchovných poradců, školních metodiků prevence, školního speciálního pedagoga
- nabídka propagačních materiálů o drogách
- seznámení z. z. s postupem školy v případě problémů žáků s drogami
- na schůzkách hovořit o nebezpečí drog zejména u starších žáků, kterým z. z. povolují účast na diskotékách
- informovanost občanů prostřednictvím www stránek školy o programu školy v oblasti prevence RCH a zdravého životního stylu

Ke zjištění aktuálního stavu rizikového chování ve škole jsou využívány např.: aktivity ŠPP školy, schránka důvěry umístěná v suterénu školy, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné, v případě potřeby je přizvána pracovnice PPP nebo pracovník K – centra.

9. Vyhodnocení preventivní strategie

Vyhodnocení celého programu bude provedeno v červnu roku 2021. Dílčí hodnocení bude prováděno v rámci Preventivního (minimálního) programu. O programu školní metodik prevence povede průběžné záznamy, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy, ostatní pedagogické pracovníky a z. z. žáků.

Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o účastnících, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
- zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech dětí
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Dotazníky a škály pomohou objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu, což lze poté napravit vypracováním upravené verze pro další období.

10. Kontakty s jinými organizacemi

Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi:

Drop in	224 223 758
Kcentrum Nymburk	325 514 424
Linka bezpečí	116 111; pomoc@linkabezpeci.cz
Linka vzkaz domů	800 111 113, 724 727 777
Rodičovská linka	840 111 234; pomoc@rodicovskalinka.cz
Pedagogicko psychologická poradna	325 512 667
Sociální středisko FOD	325 512 551
Linka AIDS pomoci	800 800 980
OSPOD Lysá n. L. - kurátor	325 510 276
Okresní metodik prevence	325 512 667
Městská Policie	325 552 065
Policie ČR (obvodní odd.)	325 551 022
Ambulance psychiatrie pro děti a dospělé	325 512 234
Dětský psychiatr	224 934 287

Ambulance klinické psychologie	972 255 130
Středisko výchovné péče Kolín	321 718 555
Probační a mediační služba Nymburk	325 511 866
Linka Ztracené dítě	116 000
Horká linka	www.horkalinka.cz
pro Fem	kyber.sikana@profem.cz
Dětské krizové centrum	www.dkc.cz ; problem@ditekrize.cz
Sdružení Nebud' obět'	www.nebudobet.cz
Národní centrum bezp.internetu	www.saferinternet.cz
E-bezpečí	www.e-bezpeci.cz ; info@e-bezpeci.cz
Poradenská linka pro pedagogy	841 220 220
Úřad na ochranu osobních údajů	234 665 212; www.uoou.cz
Středisko výchovné péče Kolín	777 738 794
Bezpečný internet	www.bezpecnyinternet.cz
Bílý kruh bezpečí	www.bkb.cz

Lysá nad Labem dne 23. srpna 2019

PaedDr. Irena Jarešová
ředitelka školy